

Härdsmltan i Göteborg

Bland alla larmrapporter om problemen i den svenska hälso- och sjukvården intar nyheterna från Göteborg (och den nya västsvenska regionen) en särställning. Försöket att slå samman de tre sjukhusen i Göteborg till en enda produktionsenhet har resulterat i ett enda stort misslyckande. Det gäller ekonomi, arbetsmiljö, vårdkvalitet och politiskt förtroende.

De besparingar som har ställts i utsikt av optimistiska strukturomvandlare har i själva verket vänts till gigantiska underskott. Arbetsmiljön är så dålig att Yrkesinspektionen har förelagt de ansvariga ett vite på exceptionella nio miljoner kronor för att framtvunga att förhållandena förbättras omgående. Socialstyrelsen har riktat kritik mot överbeläggningar och dålig vårdmiljö, som inte bara hotar patienternas integritet utan även så elementära saker som hygien.

Stämningen bland personalen är under nollpunkten, och missnöjet manifesterar sig i avhopp och öppna demonstrationer. Mellanchefer klagar över att politikerna vill detaljstyra verksamheten. Politiker går ut i pressen och lägger skulden på personalen, särskilt läkarna som påstås sabotera strukturomvandlingen.

Frågan är om svensk hälso- och sjukvård i modern tid har sett en sådan organisatorisk, ekonomisk och politisk katastrof. Ordet härdsmlta infinner sig osökt.

Lägg därtill den politiska instabiliteten i den nya regionen Västra Götaland, där en koalition med fem partier

nu skall försöka få rätsida på problemen. Det gäller en region med en och en halv miljon invånare, närmare 50 000 anställda i sjukvården och en budget på 20 miljarder kr, där ett underskott om drygt 600 miljoner kr hotar för 1999. Samarbetet inom regionen är en försöksverksamhet, som ännu söker sina former och knappast är mogen att hantera en akut ekonomisk kris.

Vad gör man nu för att rensa upp på katastrofplatsen Göteborg och hindra att nedfallet sprider sig över hela regionen? Det mest konkreta verkar vara att man har utsett en ny sjukvårdsdirektör. Man får hoppas, att han i realiteten heter Clark Kent, och att han under kostymen döljer en stålmansträkt.

Skämt åsido, det som har hänt i Göteborg visar på allvarliga brister i den svenska sjukvårdsmodellen. Hälso- och sjukvårdslagen med dess löften om vård på lika villkor har alltid mera varit en reklambroschyr än en riktig lagstiftning. Grundbulnen i systemet är att landstingen skall få sköta sjukvården på egen hand utan någon väsentlig inblandning från staten.

Det kommunala självstyret får inte ifrågasättas. Om något går fel, är det röstsedeln i landstingsvalet som är medborgarnas enda korrektiv. Det är därför helt logiskt att landets regering varken säger något om eller gör någonting åt förhållandena i Göteborg.

Professor Johan Calltorp vid Nordiska Hälsovårdshögskolan i Göteborg har efterlyst en katastrofplan för Göteborgssjukvården. Det är en besk medicin, men är det inte just vad som krävs i dagens situation?

Företag som har drivits till ruinens brant får finna sig i konkursförvaltning. De direktörer som har åstadkommit förlusterna ställs åt sidan, och oberoende experter tar över för att rädda vad som räddas kan.

De lärdomar som man kan dra av härdsmltan i Göteborg är att det borde finnas ett nationellt skyddsnät för medborgarna, när de lokala politikerna misslyckas kapitalt. Det borde finnas en beredskap på regeringsnivå att bistå med råd och dåd, till och med att ta över förvaltningen i en rekonstruktionsfas, och också att ställa ekonomiska medel till förfogande, t ex i form av ett långsiktigt lån.

Det som hänt i Göteborg är inte ett lokalt problem. Hälso- och sjukvårdslagens utfästelser om en god vård på lika villkor gäller för alla Sveriges invånare, oavsett var de råkar bo och oavsett vilka lokala politiker som styr. Det behövs ett initiativ från regeringen för att markera att från och med nu skall det bli bättre för patienter och personal i Göteborgssjukvården.

Ulf Schöldström
är ledarkolumnist i Läkartidningen